

Røða í samband við 1. viðgerð av broyting í løgtingslóg um yrkisútbúgvingar

7. mai 2008

Hugaligt er tað, at kunna leggja fram uppskot á tingi, ið hava betringar, fleiri og nýggjar tænarur við sær. Hetta er sum oftast eisini uppskot, ið innibera øktar útreiðslur.

Men skal tað vera møguligt at fremja nýggj og mennandi átøk, so er eisini alneyðugt leypandi at hyggja at verandi virkseimi og meta um, um tað er okkurt, ið eigur at vera gjørt øðrvísi, soleiðis at vit fáa enn meira vælferð og tænarur fyri tað tilfeingið, ið er tøkt. Neyðugt er tí eisini at leggja fram uppskot, ið innibera færri útreiðslur.

Tað er ábyrgdin hjá politiska myndugleikanum støðugt at tryggja, at vit nýta inntøkurnar til landið á ein hátt, ið gevur føroyingum og føroyska samfelagnum so nógva vælferð sum møguligt. Hetta er ábyrgdin hjá Løgtinginum og Landsstýrinum.

Velja vit hinvegin ikki at fremja neyðugar tillagingar og leggja fram uppskot, ið innibera færri útreiðslur, so hava vit bert tveir móguleikar. Ikki at seta í gongd nýtt virkseimi, ið krevur øktar útreiðslur – ella hækka inntøkurnar fyri at fígga nýggju útreiðslurnar.

Hvørgan av hesum loysnum eru hægst á ynskilistanum hjá politisku skipanini.

Fyritreytir eru broyttar – tí uppskot at broyta lóg

Uppskotið til broyting í løgtingslóg um yrkisútbúgvingar, ið er til viðgerar í dag, er eitt uppskot, ið hevur til endamáls, at gera tillagingar í lógini, soleiðis, at broytingar, ið vóru gjørdar mitt í 1990'unum fyri at stuðla undir øktum virkseimi – nú verða verða broyttar aftur, soleiðis at lógin hevur somu ásetingar sum áðrenn broytingarnar mitt í 1990'unum.

Fyritreytirnar í samfelagnum eru broyttar nógv seinastu árinum, og kunnu vit fegnast um, at onki veruligt arbeiðsloysi er, og fegnast um, at áhugin at taka inn lærlingar er ovurhonds stórir.

Grundarlagið fyri, at halda áfram við, at veita serliga høga endurgjaldið til arbeiðsgevarar, fyri lön til lærlingar meðan hesir eru í skúla, er tí ikki á sama hátt til staðar, sum tað var, tá samfelagið var í verri fyri búskaparliga.

Í tíðarskeiðnum 1980 til 1995 var skipanin við endurgjaldi grundað á, at landið og arbeiðsgevarar býttu lönina til lærlingar sínámillum, í tí tíðarskeiðnum, ið lærlingar vóru í skúla. Hetta er tann leistungur, ið skotið verður upp at venda aftur til við hesum uppskoti.

Søguliga gongdin

1954-1979

- ❑ *Løgtingslógin um lærlingaviðurskifti* var heiti á lógini, sum var galdandi áðrenn verandi lóg um yrkisútbúgvingar varð sett í gildi í 1998.
- ❑ Lógin um lærlingaviðurskifti varð sett í gildi við Løgtingslóg nr. 29 frá 12. oktober 1954. Í hesi lóg var ongin áseting um lønar- og ferðaendurgjald til lærupláss.

1980-1995

- ❑ Í Løgtingslóg nr. 88 frá 8. september 1980, verður í § 4, stk. 1 í lógini um lærlingaviðurskifti fyrri fyrstu ferð soljóðandi áseting gjørd um lønarendurgjald: “Landskassin endurrindar lærumeistarum 50% av lógásettu lærlingalønini, meðan lærlingarnir ganga á tekniskum skúla”. Eftir 1980 og fram til 1995 er einans 1 mál frá 30. juni 1993 viðv. lógini um lærlingaviðurskifti.

1995-1998

- ❑ Í Løgtingslóg nr. 49 frá 2. mai 1995 við heimild í lógini um lærlingaviðurskifti verður soljóðandi broyting gjørd í § 4: “... Landskassin endurrindar læruplássunum 75% av lærlingalønini, meðan lærlingur fær ta til læruna hoyrandi skúlagongd. Fyri handils- og skrivstovulærlingar, herundir lærlingar fevndir av løgtingslóg nr. 49 frá 5. mai 1987 um grundútbúgving innan fyrisitingar-, handils- og skrivstovuøkið, verður endurgjald tó einans veitt í samband við kravd sergreinaskeið”.

1998-2002

- ❑ Í Løgtingslóg nr. 25 frá 6. mars 1998 við heimild í lógini um lærlingaviðurskifti verður soljóðandi broyting gjørd í § 4: “Landskassin endurrindar læruplássunum lærlingalønini, sum tó ikki kann vera hægri enn ásetta minstalønini fyrri handverkarar sambært sáttmála millum Føroya Handverkarafelag og Føroya Handverksmeistarafelag, meðan lærlingurin fær ta til læruna hoyrandi skúlagongd”. Í viðmerkingunum verður sagt, at 75% verður broytt til 100%.

2002-

- ❑ Í Løgtingslóg nr. 107 frá 20. desember 2002 við heimild í lógini um yrkisútbúgvingar, verður soljóðandi broyting gjørd í § 4: “... Landskassin endurrindar læruplássunum lønina, sum tað hevur goldið lærlingi, meðan hann hevur tikið ta til læruna hoyrandi skúlagongd. Endurgjaldið er 75% av ásettu minstulønini sambært sáttmála millum avvarðandi yrkisfeløg”.

Samanumtikið hevur endurgjaldið sostatt verið 0% frá 1954-1979, 50% frá 1980-1995. Ikki fyrr enn tá verður endurgjaldið hækkað uppá 75%, og síðan upp á 100% í 1998. Endurgjaldið varð lækkað niður aftur á 75% í 2002, og við uppskotinum til broytingar er lagt um til, at vit í 2008 lækka endurgjaldið niður á tey 50%, soleiðis at arbeiðsgevarar og landið býta lønarútreiðslurnar sín á millum.

Talva, ið lýsir endurgjald til arbeiðsgevarar:

Ár	1954 - 1979	1980	1995	1998	2002
%	0%	50%	75%	100%	75%

Yrkisútbúgvingar stóran týdning

Føroyar hava tørv á arbeiðsmegi innan alskyns øki. Tað hevur tí alstóran týdning, at ung velja sær yrkisleið innan alskyn øki, og eru yrkisútbúgvingarnar týðandi partar av okkara útbúgvingartilboðum í Føroyum.

Vit kunnu fegnast um, at vit hava møguleika at bjóða ungum í Føroyum yrkisútbúgvingar innan fleiri øki, og verða hesi væntandi enn fleiri í framtíðini.

Fyri at gera yrkisútbúgvingarnar møguligar er neyðugt við tøttum samanspæli millum arbeiðsgevarar og skúlamyndugleikar. Eitt samanspæl, ið báðir partar hava avbera stórt gagn av. Arbeiðsgevarar fáa skúlagongd til lærlingar, og harvið starvsfólk við størri vitan. Samfelagið fær útbúgvandi fólk innan alskyns øki við ymsum yrkisførleikum, ið tey m.a. nema sær í lærutíðini úti hjá arbeiðsgevarum.

Í lærutíðini fáa lærlingar vanliga lága løn, tí tey eru í læru. Tað tíðarskeiðið tey eru í skúla, bjóðar landið sær til, at endurrinda part av lønini til lærlingarnar. Hetta er ein skipan, ið gagna øllum pørtum.

15 tey fyrstu árin við endurgjaldi frá landinum til arbeiðsgevarar, var endurgjaldið soleiðis, at land og arbeiðsgevarar býttu lønina sín á millum – hetta var broytt mitt í 1990' unum, fyri at økja um talið av lærlingum - men vegna munandi broyttar samfelagsumstøður, verður mælt Løgtinginum til, at venda aftur til, at land og arbeiðsgevarar býta lønarútreiðslurnar sín á millum.

Vónandi og væntandi tekur eitt breitt fleirtal á Løgtingi undir við hesi broyting.